

ВІЙНА ЯК МОДУС СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

МОНОГРАФІЯ

Теоретико-методологічні засади
дослідження феномену війни

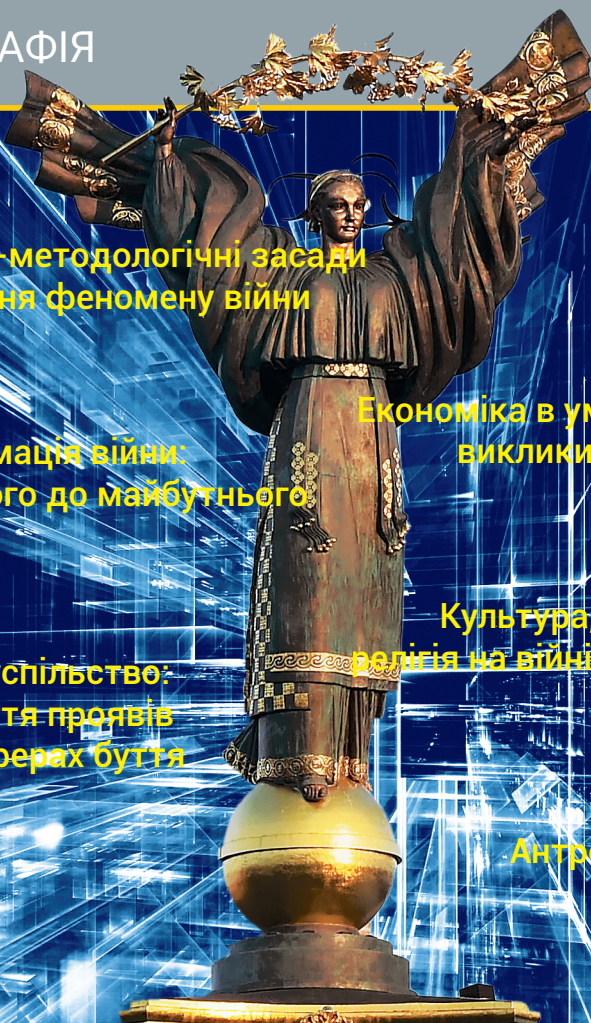
Трансформація війни:
від минулого до майбутнього

Війна та суспільство:
різноманіття проявів
у різних сферах буття

Економіка в умовах війни:
виклики та відповіді

Культура, мистецтво,
релігія на війні та про війну

Антропологічний
вимір війни

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

**ВІЙНА ЯК МОДУС
СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ
В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ
НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ**

Монографія

Харків
«Право»
2026

Авторський колектив:

Л. М. Алексеєнко, доктор економічних наук, професор; *Л. В. Артемова*, кандидат філологічних наук, доцент; *І. М. Беженар*, кандидат економічних наук, старший дослідник; *Ю. Г. Борейко*, доктор філософських наук, професор; *А. О. Бояр*, доктор економічних наук, професор; *М. О. Горбатюк*; *Ж. В. Завальна*, доктор юридичних наук, професор; *К. Ф. Калинич*, доктор філософії (PhD); *О. В. Квасниця*, кандидат економічних наук, доцент; *О. Р. Квасовський*, кандидат економічних наук, доцент; *Л. В. Клименко*, кандидат філологічних наук, доцент; *О. М. Кузь*, доктор філософських наук, професор; *М. Р. Новицький*; *І. В. Ситдикова*, кандидат філологічних наук, доцент; *М. В. Старинський*, доктор юридичних наук, професор; *Г. В. Татаренко*, кандидат юридичних наук, професор; *М. П. Требін*, доктор філософських наук, професор; *О. І. Тулай*, доктор економічних наук, професор; *О. Ю. Чурсінова*, кандидат філософських наук, доцент

Рецензенти:

Г. М. Куц, докторка політичних наук, професорка (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди);

В. І. Палагута, доктор філософських наук, професор (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»);

І. В. Процюк, доктор юридичних наук, професор (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого)

*Рекомендовано до видання вченою радою
ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики»
(протокол № 2 від 12 березня 2026 р.)*

Війна як модус соціального буття в міждисциплінарному науковому В53 дискурсі : монографія / [Л. М. Алексеєнко, Ю. Г. Борейко, А. О. Бояр та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики. – Харків : Право, 2026. – 338 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178759926>.

ISBN 978-617-8759-92-6

Колективну монографію присвячено дослідженню теоретичних, методологічних і практичних засад феномену війни, її сутності, ознак і закономірностей. Розглянуто трансформацію модусу війни з часів давнини до сьогодення, визначено тенденції сучасної війни та війн майбутнього. Особливу увагу приділено правовому осмисленню явища війни, інформаційної складової сучасної війни, різноманіттю проявів війни в різних сферах буття сучасного суспільства, економіці війни. Важливою проблемою дослідження війни як модусу соціального буття є людина на війні, її поведінка під час бойових дій та особливості повернення до мирного життя, подолання посттравматичного синдрому.

УДК 14+32+33+34+35+63+82

© Алексеєнко Л. М., Борейко Ю. Г.,
Бояр А. О. та ін., 2026

© ГО «Аналітичний центр сучасної
гуманітаристики», 2026

Зміст

Розділ 1

Теоретико-методологічні засади дослідження феномену війни

1.1. Війна як модус соціального буття: в пошуках теорії справедливої війни (Кузь О. М., Требін М. П.).....	5
Список використаних джерел	38
1.2. Феномен гібридної війни у ХХІ столітті (Кузь О. М., Требін М. П.).....	43
Список використаних джерел	82
1.3. Трансформація війни та її вплив на перспективи розвитку держави і суспільства України (Старинський М. В., Завальна Ж. В.).....	89
Список використаних джерел	108

Розділ 2

Війна та суспільство: різноманіття проявів у різних сферах буття

2.1. Проблеми правового регулювання виконання функцій медицини катастроф в Україні в умовах війни (Татаренко Г. В.).....	111
Список використаних джерел	145
2.2. Вища освіта воєнного часу: виклики та практики викладання іноземних мов (Артемова Л. В., Клименко Л. В., Ситдикова І. В.).....	151
Список використаних джерел	174
2.3. Організація процесу вищої освіти в Україні в умовах війни: кейс для бакалаврської програми «Міжнародний бізнес» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (Бояр А. О.).....	176
Список використаних джерел	200

Розділ 3

Економіка в умовах війни: виклики та відповіді

3.1. Фінансово-інформаційні виміри євроінтеграційного поступу України: міждисциплінарний дискурс в умовах війни та поглиблення міжнародної комунікації (Тулай О. І., Алексеєнко Л. М., Квасовський О. Р.).....	203
Список використаних джерел	217

3.2. Ринок гречки в Україні в умовах воєнної економіки (<i>Беженар І. М.</i>).....	221
Список використаних джерел.....	248
3.3. Фінансово-інвестиційне забезпечення зеленої трансформації як детермінанта екологічної безпеки економіки відновлення (<i>Квасниця О. В., Новицький М. Р.</i>).....	252
Список використаних джерел.....	267

Розділ 4

Людина, культура, мистецтво, релігія на війні та про війну

4.1. Війна як антропологічне випробування (<i>Чурсінова О. Ю.</i>).....	271
Список використаних джерел.....	286
4.2. Православна церква України в контексті гібридної війни (2018–2021 рр.) (<i>Борейко Ю. Г.</i>).....	288
Список використаних джерел.....	314
4.3. Дім як простір пам'яті: інтерпретація поезії німецькомовних письменників Буковини та її терапевтично-компенсаторна функція у практиці blackout poetry (<i>Калинич К. Ф., Горбатюк М. О.</i>).....	317
Список використаних джерел.....	332
Авторський колектив	335

ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДІ

3.1. Фінансово-інформаційні виміри євроінтеграційного поступу України: міждисциплінарний дискурс в умовах війни та поглиблення міжнародної комунікації

Тулай Оксана Іванівна

*доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри міжнародних відносин та дипломатії
Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль)*

Алексеєнко Людмила Михайлівна

*доктор економічних наук, професор
професор кафедри управління та адміністрування
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Західноукраїнського національного університету*

Квасовський Олександр Романович

*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу
Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль)*

Процес європейської інтеграції України на сучасному етапі трансформувався із суто політичної декларації в комплексний архітектонічний проєкт, що вимагає системної адаптації національного правового та інституційного поля до вимог фінансового *Acquis Communautaire* Європейського Союзу¹. Стратегічний розвиток держави в умовах ін-

---

¹ Див.: Алексеєнко Л., Таранов І. Фінансові, гуманітарні та оборонні компроміси в умовах епістемічної невизначеності політики: теоретичний концепт. *Світові*

тенсифікації міжнародної координації цифрової трансформації спирається на розбудову прозорої, стійкої та технологічно сумісної інфраструктури ринків капіталу (ІРК)¹. Майбутнє України в ЄС залежить від синергії внутрішніх реформ і міжнародної підтримки. Поглиблення фінансової трансформації, цифровізація економіки та розбудова сучасної інфраструктури – це ті кроки, які дадуть змогу не лише відновити країну, а й зробити її конкурентоспроможним членом європейської спільноти. Фінансова трансформація є можливістю для повного інституційного перезавантаження держави на засадах демократії.

Головним суб'єктом цього процесу є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), чия діяльність орієнтована на мінімізацію системних ризиків та імплементацію інноваційних моделей фінансового моніторингу, що є передумовою для повноцінного залучення міжнародних інституційних інвестицій². Кінцева мета такого перепроєктування полягає в досягненні повної операційної сумісності української фінансової інфраструктури з європейськими платформами, зокрема Target2-Securities (T2S) та реєстрами даних Європейського органу з цінних паперів та ринків (ESMA)³.

Фінансова стійкість і міжнародна допомога у 2026–2027 роках потребує міждисциплінарного дискурсу в умовах війни та поглиблен-

---

тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: Матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 травн. 2025 р.). Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2025. С. 14–16.

¹ Див.: Tulai O., Alekseyenko L., Dmytryshyn M., Yatsukh R., Zapolskyi O., Bilan O. Adaptive Information of the Financial System to the Challenges of Global Uncertainty. *Tech Fusion in Business and Societ. Studies in Systems, Decision and Control* / Reem Khamis Hamdan (eds). Vol. 234. Cham: Springer, 2025. P. 165–178. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-84636-6_14

² Див.: Alekseyenko L. M., Tulai O. I., Artemenko L. B. Digital Technologies in the Transformation of the Global Financial Security System: a Theoretical and Social Concept. *Life on the cutting edge: Science. Libraries. Society* : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2025. P. 344–364. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-535-8-19>

³ Див.: Алексєнко Л. М., Квасовський О. Р., Стецько М. В. Міжнародна інноваційна діяльність за умов епістемісної невизначеності фінансової комунікації: євроінтеграційний дискурс. *Innovative Technologies of Marketing and Management in the Conditions of Transformational Changes: Abstracts of reports of the III International Scientific and Practical Conference (Khmelnyskyi, May 09, 2025)*. Khmelnyskyi: Khmelnyskyi Cooperative Trade and Economic Institute, 2025. С. 17–19.

ня міжнародної комунікації щодо дослідження: пріоритетів регуляторної гармонізації та дорожньої карти імплементації Acquis ЄС; цифрової трансформації та інтеграції в Єдиний цифровий ринок ЄС; стандартизації звітності та впровадження XBRL; реалізації економічної політики та впливу невизначеності на інвестиційні кластери; масштабування індивідуальних інвестиційних рахунків як механізмів фінансової інклюзії; розвитку пан'європейської інфраструктури розрахунків, інтеграції з T2S та інновацій у сфері MilTech для формування технологічної суверенності.

Теоретичний базис дослідження інформаційного забезпечення євроінтеграції вимагає аналізу явища інституційної інконгруентності, яке визначається як структурна невідповідність між національними регуляторними режимами та механізмами глобального фінансового нагляду¹. В умовах прискореної цифровізації та глобалізації фінансових інновацій відсутність уніфікованої міжнародної комунікаційності створює суттєві бар'єри для стабільності транскордонних операцій². Регуляторна парадигма розвитку ІПК в Україні спрямована на подолання цієї інконгруентності через перехід від реактивного нагляду до проактивної розбудови ринкових механізмів, здатних витримати конкуренцію в межах Єдиного ринку ЄС³. Це передбачає не лише юридичну транспозицію норм, а й докорінну модернізацію технологічного та інституційного забезпечення⁴.

Ефективність євроінтеграційного руху підтверджується позитивними оцінками Європейської Комісії у Звіті в межах Пакета розши-

---

¹ Див.: Olli Rehn: The European economy in the new landscape of power politics and trade protectionism. *BIS*. April 24, 2025. URL: <https://www.bis.org/review/r250429e.htm>

² Див.: Квасовський О. Р., Алексєєнко Л. М., Тулай О. І. Ідентифікація фінансових трендів у парадигмі глобальної трансакційної політики: міждисциплінарний підхід. *Модерні фінанси: глобальні виклики і національна безпека*. Монографія / за ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка, 2025. С. 267–280.

³ Див.: Алексєєнко Л. М., Дмитришин М. В., Юркевич О. М. Публічно-приватне управління інноваціями: фінансовий контент в умовах епістемічності міжнародної трансакційної політики. *Світ фінансів*. 2025. № 2. С. 135–149. DOI: 10.35774/SF2025.02.135

⁴ Див.: Gourinchas P.-O. The Global Economy Enters a New Era. *IMF Blog*. April 22, 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/04/22/the-global-economy-enters-a-new-era>

рення ЄС-2025. Україна продемонструвала значний прогрес у всіх 36 розділах, успішно завершивши процедуру скринінгу та підтвердивши готовність до відкриття ключових переговорних кластерів, зокрема Кластеру 1 («Основи») та Кластеру 2 («Внутрішній ринок»). Така динаміка свідчить про високу адаптивність державного апарату навіть у критичних умовах повномасштабної війни¹. Інформаційне забезпечення цього процесу базується на чіткій дорожній карті гармонізації, яка охоплює імплементацію Регламенту про центральні депозитарії цінних паперів (CSDR), Регламенту про інфраструктуру європейського ринку (EMIR) та Директиви про ринки фінансових інструментів (MiFID II).

Важливо визначити пріоритети регуляторної гармонізації та дорожньої карти імплементації Acquis ЄС. Системний підхід до оновлення законодавчого поля передбачає розмежування етапів імплементації європейських норм залежно від їхньої складності та інфраструктурного впливу. НКЦПФР затвердила розширену Дорожню карту, що структурує реформи на період до 2027 року, фокусуючись на створенні довіреного середовища для інвесторів (табл. 1).

Варто акцентувати увагу на імплементації Регламенту про ринкові зловживання (Market Abuse Regulation, MAR), у межах якого схвалено Порядок розкриття інформації про правочини осіб, що здійснюють управлінські функції (PDMR). Цей крок є фундаментальним для підвищення корпоративної прозорості та запобігання інсайдерській торгівлі. Вимоги щодо розкриття інформації охоплюють не лише акції та боргові папери, а й складні деривативні контракти, що нівелює можливості для регуляторного арбітражу на позабіржових майданчиках. Синхронне введення цих правил з 01 січня 2026 року створює консолідований регуляторний пакет, спрямований на верифікацію цілісності ринку.

---

¹ Див.: Dmytryshyn M., Ionin Y., Tulai O., Krupka I., Alekseyenko L., Stetsko M. Communication Support for the Management of Socio-Economic Processes in the Context of Global Security. *Sustainable Data Management. Studies in Big Data* / Reem Khamis Hamdan (eds). Vol 171. Cham: Springer, 2025. P. 131–144. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-83911-5_12

Таблиця 1

**Основні етапи імплементації європейських норм
залежно від їхньої складності та інфраструктурного впливу**

Категорія пріоритетності	Орієнтовний термін	Ключові нормативні акти та регламенти	Основні завдання та очікувані результати
Негайний (Immediate)	II квартал 2025 р.	UCITS, AIFMD, EuVECA, EuSEFs, ELTIFs, MiCA, MAR	Регулювання інвестиційних послуг, віртуальних активів і боротьба зі зловживаннями на ринку
Короткостроковий (Short-Term)	I квартал 2026 р.	PDMR (MAR), Регламент про кредитні рейтингові агентства, SFTR, Проспект емісії	Упровадження прозорості правочинів керівників, авторизація рейтингових агентств
Середньостроковий (Medium-Term)	I квартал 2027 р.	MiFID II, MiFIR II, EMIR, CSDR, BRRD, SFD, FCD, IFR	Модернізація торгової інфраструктури, клірингу та розрахункових систем
Довгостроковий (Long-Term)	IV квартал 2027 р.	CRD, Директива про фінансові конгломерати, PRIIPs, MMFs, краудфандинг	Створення цілісної архітектури для складних фінансових продуктів і ринків

Джерело: Складено на основі¹

Додатковим елементом інформаційного забезпечення є вдосконалення процедур авторизації та звітності рейтингових агентств. Нові

¹ Див.: Yefremova B. Ukraine's Path to EU Accession. *Raiffeisen Bank International*. December 10, 2025. URL: <https://www.rbinternational.com/en/raiffeisen/blog/market-trends/ukraines-path-to-eu-accession.html>

правила, що також набувають чинності 2026 року, поширюються на вітчизняні та іноземні агентства, забезпечуючи надійну оцінку кредитних і суверенних ризиків за стандартами ЄС. Це критично важливо для залучення інституційного капіталу, який орієнтується на прозорість і валідованість кредитних рейтингів у юрисдикції¹.

Процес Україна-ЄС ґрунтується на глибокій регуляторній інтеграції, яка виходить за межі простого скасування митних бар'єрів. Існують два типи стандартів, що є об'єктом міжнародних переговорів: стандарти продукції (product standards) та стандарти процесів (process standards). Цей поділ має фундаментальне значення для розуміння мотивації економічних агентів і результатів інтеграції.

1. Стандарти продукції: установлюють вимоги до характеристик товарів, що реалізуються на певному ринку. Гармонізація таких стандартів зазвичай призводить до «спільного лобіювання» (co-lobbying), оскільки як вітчизняні, так й іноземні виробники зацікавлені в усуненні технічних перешкод для доступу на ринок. Для України це втілюється в підготовці до угоди АСАА.

2. Стандарти процесів: стосуються методів виробництва (екологічні норми, трудові стандарти). У цій сфері частіше виникає «контрлобіювання» (counter-lobbying), оскільки посилення вимог у одній країні може підвищити витрати місцевих виробників порівняно з іноземними конкурентами. Глибока інтеграція вимагає від України не лише зміни характеристик товарів, а й повної трансформації виробничих циклів відповідно до європейської «Зеленої угоди».

Промисловий безвіз є інструментом інтеграції українського промислового сектору в єдиний ринок ЄС і дає змогу українським підприємствам уникати подвійних перевірок під час експорту до країн ЄС. Зауважимо, що Україна демонструє значний прогрес у трьох пріоритетних секторах: низьковольтне електрообладнання, електромагнітна сумісність і безпека машин.

Актуальною є цифрова трансформація та інтеграція України в Єдиний цифровий ринок ЄС. Міжнародна координація цифрової транс-

---

¹ Див.: Claudia Buch: Staying the course in troubled waters – safeguarding the stability of the global banking system. *BIS*. April 25, 2025. URL: <https://www.bis.org/review/r250429f.htm>

формації України реалізується через активну участь у програмі «Цифрова Європа» (Digital Europe Programme, DEP) на період 2025–2027 років¹. Ця програма є основним фінансовим важелем ЄС для розбудови цифрових потужностей у сферах штучного інтелекту, кібербезпеки та хмарних інфраструктур². Для України участь у DEP означає доступ до ресурсів для масштабного розгортання цифрових рішень, а не лише їх теоретичної розробки.

Стратегічні напрями інвестицій у межах програми «Цифрова Європа» містять розвиток мережі європейських цифрових інноваційних хабів (EDIH), шість з яких вже функціонують в Україні. Ці хаби надають малому та середньому бізнесу (МСБ) та органам публічної адміністрації доступ до передових технологій, навчання та менторства за принципом «тестування перед інвестуванням». Особливе значення має впровадження Європейського гаманця цифрової ідентифікації та забезпечення транскордонної інтероперабельності публічних послуг через систему «Once-Only» (OOTS).

Важливою складовою цифрової інтеграції є гармонізація з регламентом eIDAS 2.0. Україна вже досягла значних успіхів у цій сфері, зокрема через запуск Dii.Signature-EU, що відповідає європейським технічним стандартам і дає змогу українським громадянам і бізнесу використовувати електронні підписи для взаємодії з європейськими системами без додаткових бар'єрів³. Повна імплементація згаданих норм є необхідною умовою для входження України до Єдиного цифрового ринку ЄС, що забезпечить безперешкодний рух цифрових послуг і капіталу.

---

¹ Див.: Digital Europe Guide – Part 1: Introduction to the Digital Europe Programme 2025–2027. *EUcalls*. November 28, 2025. URL: <https://eucalls.net/blog/digital-europe-guide-part-1-introduction-to-the-digital-europe-programme-2025-2027>

² Див.: Alekseyenko L., Tulai O., Dmytryshyn M., Stetsko M., Kvasnytsia O., Vilchynskiy V. Information Assistance for Regulation of Financial Market Business Intelligence in the Context of Global Reset. *Achieving Sustainable Business Through AI, Technology Education and Computer Science. Studies in Big Data* / Allam Hamdan (eds). Vol 163. Cham: Springer, 2024. P. 679–691. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-73632-2_58

³ Див.: Ukraine's case: Moving towards the EU's single digital market. *e-Governance Academy*. December 3, 2025. URL: <https://ega.ce/ukraines-case-moving-towards-eus-single-digital-market/>

Кібербезпека є фундаментальною опорою цифрової стратегії ЄС та України. В умовах гібридної та інтенсивної конвенційної війни вітчизняний досвід відбиття кібератак на критичну інфраструктуру став унікальним активом для європейської безпеки. Україна бере участь у створенні Кіберрезерву ЄС (EU Cybersecurity Reserve), що забезпечує скоординовану відповідь на масштабні інциденти. Адаптація Директиви NIS2 та впровадження єдиної платформи звітування про вразливості згідно з Актом про кіберстійкість (Cyber Resilience Act) є пріоритетними кроками для синхронізації захисних механізмів¹.

Ключовим елементом транспарентності фінансового сектору є перехід до міжнародного стандарту обміну діловою інформацією XBRL (eXtensible Business Reporting Language) (табл. 2). В Україні цей процес координується через Центр збору фінансової звітності (ЦЗФЗ), який є єдиним каналом подання звітних даних для учасників ринку.

Таблиця 2

Стандартизація звітності та впровадження XBRL

Версія таксономії XBRL	Об'єкт та період звітування	Термін подання	Статус та розробник
Таксономія UA МСФЗ XBRL 2024	Річна звітність за 2024 рік, проміжна за 2025 рік	До 31 жовтня 2025 року	Схвалено в липні 2025 року, розроблено за підтримки проекту EU-FAAR
Таксономія UA МСФЗ XBRL 2025	Річна звітність за 2025 рік, проміжна за 2026 рік	Буде визначено додатково	Схвалено у грудні 2025 року для використання у 2026 році
Попередні періоди (2021–2023 рр.)	Ретроспективне подання звітності	До 30 вересня 2025 року	Для забезпечення порівняльності даних

Джерело: Складено на основі².

¹ Див.: DIGITAL 2025–2027: An investment in Europe's next digital leap. *DEDEP.eu*. URL: <https://dedep.eu/news/digital-2025-2027-investment-europes-next-digital-leap>

² Див.: Дугельний Н. Таксономія у форматі iXBRL: порядок подання, відповідальність та практичні аспекти застосування. *Аудит-Інвест*. 26.11.2025. URL: <https://audit-invest.com.ua/articles/blog/ixbrl-taksonomiya-poryadok-podannya-vidpovidalnist>

Упровадження iXBRL (Inline XBRL) дає змогу поєднати машинозчитуваний формат з візуально доступним для людини поданням даних, що значно полегшує аналіз для регуляторів та інвесторів. Для забезпечення високої якості даних НКЦПФР упроваджує санкційний режим за порушення вимог щодо розкриття регулярної інформації, який почне діяти з 01 січня 2026 року. Штрафи для юридичних осіб можуть становити до 110 млн грн, але не більше 5% річного обороту, причому застосування максимальних розмірів санкцій відбуватиметься поступово до 2030 року (з коефіцієнтом 0,2 у 2026 році)¹.

Реалізація економічної політики має безпосередній вплив на інвестиційні кластери. Аналіз інформаційного забезпечення неможливий без урахування макроекономічного контексту, що характеризується високим рівнем невизначеності економічної політики (Economic Policy Uncertainty, EPU). Використання Індексу EPU (Baker, Bloom & Davis) дає змогу оцінити вплив екзогенних шоків, таких як війна та регуляторні зміни, на інвестиційну поведінку. Наукові дослідження свідчать, що підвищена невизначеність змушує інституційних інвесторів скорочувати капітальні вкладення, особливо в юрисдикціях з відмінною правовою мовою або низьким рівнем захисту прав інвесторів².

Для України фінансова агломерація в умовах воєнного стану є «двосічним мечем»: з одного боку, концентрація фінансових інститутів у хабах сприяє кращому обміну інформацією та хеджуванню ризиків; з іншого – посилює системну вразливість до точкових шоків³. Пріоритетом державної політики є зниження локального індексу EPU через чітку комунікацію очікуваних змін у податковій та монетарній

---

¹ Див.: Притюпа В. Новий санкційний режим НКЦПФР з 1 січня 2026 року: що змінюється для емітентів та учасників ринків капіталу. *REPORTOLOGIA*. 16.11.2025. URL: <https://reportologia.com/?p=138>

² Див.: (Grace) Qing Hao, Andi Li. Economic policy uncertainty and institutional portfolio investment. *Financial Management*. 2025. Vol. 54, Issue 2. P. 271–304. DOI: 10.1111/fima.12478

³ Див.: Алексеєнко Л., Стецько М. Інституційна роль державних банків у забезпеченні фінансової стабільності банківської системи та економічної безпеки України. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 3. С. 254–265. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.254>

сферах. Дослідження підкреслюють, що корпоративна соціальна відповідальність (CSR) та прозорість розкриття інформації стають потужними модераторами, які пом'якшують негативний вплив невизначеності на приплив капіталу¹.

Провідним інструментом на фінансовому ринку залишаються облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), обсяг обігу яких перевищив 1,89 трлн грн. Однак висока привабливість ОВДП створює «ефект витіснення» для корпоративних цінних паперів. Для збалансування ринку НКЦПФР ініціювала запуск індивідуальних інвестиційних рахунків (ІР), які мають на меті мобілізувати близько 1 трлн грн заощаджень домогосподарств у реальний сектор економіки².

Сучасна концепція індивідуальних інвестиційних рахунків (ІР) (законопроект № 14296) базується на наданні податкових стимулів для довгострокового інвестування. Громадяни, які вкладають кошти у визначені цінні папери (акції державних компаній, корпоративні облігації, муніципальні папери) та зберігають їх на рахунку протягом п'яти років, звільняються від оподаткування інвестиційного прибутку (табл. 3).

Упровадження ІР через систему «Дія» дає змогу залучити до 5 млн нових інвесторів, зокрема представників ІТ-сфери, лікарів, вчителів і військовослужбовців, забезпечуючи їм можливість отримувати пасивний дохід від відновлення країни. Крім того, ІР стануть перехідним етапом до запуску другого рівня пенсійної системи, оскільки уможливають верифікацію ліквідності та безпеку ринку перед допуском до нього пенсійних накопичень.

---

¹ Див.: Dmytryshyn M., Ionin Y., Tulai O., Krupka I., Alekseyenko L., Stetsko M. Communication Support for the Management of Socio-Economic Processes in the Context of Global Security. *Sustainable Data Management. Studies in Big Data / Reem Khamis Hamdan* (eds). Vol 171. Cham: Springer, 2025. P. 131–144. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-83911-5_12

² Див.: NSSMC and NBU agreed on steps to develop capital markets: results of a meeting. *National Securities and Stock Market Commission*. January 30, 2026. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/en/nktspfr-ta-nbu-uzhodyly-kroky-shchodo-rozvytku-rynkiv-kapitalu-pidsumky-zustrichi/>

Таблиця 3

Параметри й умови застосування індивідуальних інвестиційних рахунків

Характеристика інструменту ІПР	Параметри та умови застосування	Стратегічне значення та мета
Обмеження за рахунком	Один активний рахунок на одну особу	Запобігання зловживанням податковими пільгами
Ліміт внесків	До 2,4 млн грн на рік (прив'язка до мінімальної зарплати)	Доступність для широких верств населення, формування середнього класу
Термін інвестування	Мінімум 5 років для отримання податкової пільги	Формування «довгих грошей» для відновлення економіки
Доступні інструменти	Державні папери, акції, корпоративні облигації	Стимулювання приватизації та розвитку корпоративного сектору
Цифрова інтеграція	Відкриття та управління онлайн через застосунок «Дія»	Максимальна інклюзія, особливо для військових і ВПО

Джерело: Складено на основі джерела¹

Для повноцінного функціонування ринку капіталу критично важливою є інтеграція України в Target2-Securities (T2S) – єдину європейську технічну платформу для розрахунків у цінних паперах², що дасть змогу проводити операції в грошах центрального банку

¹ Див.: Investments for everyone. What the draft law on personal investment accounts offers. *National Securities and Stock Market Commission*. December 25, 2025. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/investytsii-dlia-kozhnoho-shcho-proponuie-zakonoproiekt-prosobovi-investytsiini-rakhunky/>

² Див.: TARGET2-Securities: Review of current model and future prospects. *AFME*. June 5, 2024. URL: <https://www.afme.eu/publications/reports/target2-securities-review-of-current-model-and-future-prospects/>

в режимі реального часу з мінімальними витратами й уніфікованими процедурами розрахунку «поставка проти оплати» (DvP)¹.

Євроінтеграція передбачає дотримання графіків релізів T2S та імплементацію відповідних запитів на зміни (Change Requests, CR). Наприклад, реліз R2025.JUN містить 9 затверджених змін, а R2026.JUN фокусується на оновленні форматів повідомлень ISO 20022 та впровадженні кодів часткового виконання розрахунків. Для України це означає необхідність повної технологічної відповідності депозитарної системи стандартам Євросистеми, що дасть можливість іноземним інвесторам працювати на українському ринку через знайомі їм інтерфейси та протоколи².

Синхронно з інфраструктурними змінами відбувається оновлення правил розкриття інформації про корпоративні події. АМІ-SeCo (Консультативна група з інфраструктур для цінних паперів та забезпечення) відзначає, що гармонізація стандартів корпоративних дій є складним, але необхідним процесом для запобігання транскордонним бар'єрам. Україна, приєднуючись до цього процесу, бере на себе зобов'язання щодо уніфікації процедур виплати дивідендів, проведення зборів акціонерів і реалізації прав за цінними паперами в електронному форматі³.

Євроінтеграційний шлях України підтримується безпрецедентними обсягами фінансової допомоги, що координується на рівні ЄС та міжнародних фінансових інституцій (табл. 4). Окрім чинної програми Ukraine Facility обсягом 50 млрд євро, Європейська Комісія запропонувала новий інструмент підтримки – Ukraine Support Loan обсягом 90

---

¹ Див.: T2S and CBF Releases – Information on the production launch in June 2025. *clearstream*. June 16, 2025. URL: <https://www.clearstream.com/clearstream-en/securities-services/settlement/d24055-4233228>

² Див.: Neervoort S. Statement on Investor Concerns About Shareholder Rights and SEC Policy Before the SEC's Investor Advisory Committee. *Harvard Law School Forum on Corporate Governance*. February 9, 2026. URL: <https://corpgov.law.harvard.edu/2026/02/09/statement-on-investor-concerns-about-shareholder-rights-and-sec-policy-before-the-secs-investor-advisory-committee/>

³ Див.: Алексеєнко Л., Стецько М. Фінансова стабільність банківської системи України: виклики, ризики та напрями зміцнення. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. №2. С. 653–662. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.653>

млрд євро на 2026–2027 роки¹. Ця позика структурована для покриття дефіциту бюджету (30 млрд євро) та зміцнення оборонних спроможностей (60 млрд євро)².

Таблиця 4

Фінансова стійкість і міжнародна допомога у 2026–2027 роках

Фінансовий інструмент	Обсяг та джерело фінансування	Цільове призначення та механізми контролю
Ukraine Support Loan	€90 млрд, запозичення ЄС на ринках капіталу	Макрофінансова стабільність, інтеграція в оборонно-промислову базу ЄС 30
Reparations Loan	До €140 млрд, під заставу заморожених активів	Пряме фінансування відновлення без зростання боргового навантаження України
Ukraine Facility	€50 млрд (2024–2027 рр.)	Підтримка реформ, передбачених Ukraine Plan, кварталні виплати
IMF Extended Fund Facility	15,6 млрд (SDR 11,6 млрд дол США)	Зміцнення інституційної спроможності та структурні реформи

Джерело: Складено на основі³

Особливе місце посідає механізм «репараційної позики», що передбачає використання доходів від знерухомлених активів країни-

¹ Див.: European Commission has presented a proposal for a new financial instrument for Ukraine of up to €90 billion. *Ministry of Finance of Ukraine*. January 14, 2026. URL: https://mof.gov.ua/en/news/european_commission_has_presented_a_proposal_for_a_new_financial_instrument_for_ukraine_of_up_to_90_billion-5545

² Див.: Commission presents a financial support package for Ukraine for 2026–2027. *European Commission*. January 14, 2026. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_90

³ Див.: Commission unveils two solutions to support Ukraine's financing needs in 2026–2027. *reliefweb*. Dec. 3, 2025. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/commission-unveils-two-solutions-support-ukraines-financing-needs-2026-2027>; Ukraine Facility. Enlargement and Eastern Neighbourhood. *European Commission*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en

агресора, більша частина яких знаходиться в депозитарії Euroclear. Вказане рішення має не лише фінансове, а й глибоке політичне значення, оскільки створює прецедент використання ресурсів агресора для компенсації завданих збитків ще до завершення конфлікту. Для банківського сектору ЄС та України це вимагає розробки складних правових механізмів захисту від контрзаходів і забезпечення цілісності фінансового ринку¹.

Технологічна суверенність і цифрова трансформація України в умовах війни набула унікального забарвлення через стрімкий розвиток MilTech-сектору. Наша країна продемонструвала здатність створювати складні цифрові продукти в умовах реальних бойових дій, що робить її незамінним партнером для ЄС у подоланні технологічних залежностей від третіх країн.

Сфери, у яких Україна є глобальним лідером і потенційним донором експертизи для ЄС, містять безпілотні авіаційні, наземні та морські системи, а також системи інтелектуальної аналітики великих даних для потреб оборони. У межах програми «Цифрова Європа» вітчизняні компанії можуть отримувати фінансування для спільних R&D проєктів, що сприятиме інтеграції України в європейську оборонно-промислову базу. Це створює нову модель партнерства, де наша держава є не лише отримувачем допомоги, а й активним суб'єктом формування технологічного суверенітету Європи².

Важливим кроком є розвиток сектору електронних комунікацій. Стратегія до 2030 року передбачає відновлення пошкоджених мереж і забезпечення 98% населення якісним мобільним зв'язком. Запуск технології Direct to Cell спільно зі Starlink у 2025 році дасть змогу забезпечити зв'язок у найвіддаленіших регіонах і під час енергетичних криз, що є критичним елементом інформаційної стійкості держави.

Підсумовуючи, зазначимо, що євроінтеграційний поступ України в умовах поглиблення фінансової трансформації є складним, багаторівневим процесом, що відбувається в умовах екзистенційних ви-

---

¹ Див.: Commission unveils two solutions to support Ukraine's financing needs in 2026–2027.

² Див.: NSSMC and NBU agreed on steps to develop capital markets: results of a meeting.

кликів. Вітчизняний фінансовий сектор довів свою спроможність функціонувати навіть у критичних умовах завдяки послідовному наближенню до стандартів ЄС. Приєднання до мережі TEN-T та імплементація нових технічних вимог до транспортних коридорів закладає основу для перетворення України на ключовий логістичний хаб, що потребуватиме залучення значних інвестиційних ресурсів. Успіх угоди АСАА та розширення доступу на ринок ЄС залежить від якості впровадження системи ринкового нагляду та спроможності національних виробників адаптуватися до європейських вимог щодо безпеки й екологічності продукції.

Доведено, що системний аналіз інформаційного забезпечення євроінтеграційного руху України свідчить про глибоку трансформацію всіх рівнів фінансової та цифрової інфраструктури. Координація зусиль НКЦПФР, Міністерства цифрової трансформації та міжнародних партнерів дає змогу створювати архітектуру, сумісну з стандартами ЄС. Ключовими досягненнями є розробка дорожньої карти гармонізації ринків капіталу до 2027 року, упровадження стандартів звітності XBRL та iXBRL, а також запуск інноваційних інструментів інвестування, таких як індивідуальні інвестиційні рахунки через систему «Дія».

Аргументовано, що незважаючи на виклики, зумовлені високим рівнем економічної невизначеності та воєнними діями, Україна демонструє високу резильєнтність інституцій. Інтеграція до панєвропейських платформ, таких як Target2-Securities, та участь у програмі «Цифрова Європа» відкривають нові горизонти для економічного зростання та технологічного лідерства. Україна трансформується з «кандидата на вступ» у стратегічного партнера, що робить вагомий внесок у кібербезпеку та цифрову суверенність європейського простору. Подальший успіх реформ залежатиме від здатності держави підтримувати темпи інституційної адаптації та забезпечувати прозорість і довіру на кожному етапі інтеграційного процесу.

==== Список використаних джерел

1. Алексєнко Л. М., Дмитришин М. В., Юркевич О. М. Публічно-приватне управління інноваціями: фінансовий контент в умовах епістеміч-

- ності міжнародної трансакційної політики. *Світ фінансів*. 2025. №2. С. 135–149. DOI: 10.35774/SF2025.02.135
2. Алексеєнко Л. М., Квасовський О. Р., Стецько М. В. Міжнародна інноваційна діяльність за умов епістемісної невизначеності фінансової комунікації: євроінтеграційний дискурс. *Innovative Technologies of Marketing and Management in the Conditions of Transformational Changes: Abstracts of reports of the III International Scientific and Practical Conference (Khmelnyskyi, May 09, 2025)*. Khmelnyskyi: Khmelnyskyi Cooperative Trade and Economic Institute, 2025. С. 17–19.
  3. Алексеєнко Л., Стецько М. Інституційна роль державних банків у забезпеченні фінансової стабільності банківської системи та економічної безпеки України. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. №3. С. 254–265. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.254>
  4. Алексеєнко Л., Стецько М. Фінансова стабільність банківської системи України: виклики, ризики та напрями зміцнення. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. №2. С. 653–662. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.653>
  5. Алексеєнко Л., Таранов І. Фінансові, гуманітарні та оборонні компроміси в умовах епістемічної невизначеності політики: теоретичний концепт. *Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: Матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 травн. 2025 р.)*. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2025. С. 14–16.
  6. Дугельний Н. Таксономія у форматі iXBRL: порядок подання, відповідальність та практичні аспекти застосування. *Аудит-Інвест*. 26.11.2025. URL: <https://audit-invest.com.ua/articles/blog/ixbrl-taksonomiya-poryadok-podannya-vidpovidalnist>
  7. Квасовський О. Р., Алексеєнко Л. М., Тулай О. І. Ідентифікація фінансових трендів у парадигмі глобальної трансакційної політики: міждисциплінарний підхід. *Модерні фінанси: глобальні виклики і національна безпека*. Монографія / за ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка, 2025. С. 267–280.
  8. Притюпа В. Новий санкційний режим НКЦПФР з 1 січня 2026 року: що змінюється для емітентів та учасників ринків капіталу. *REPORTOLOGIA*. 16.11.2025. URL: <https://reportologia.com/?p=138>
  9. Alekseyenko L. M., Tulai O. I., Artemenko L. B. Digital Technologies in the Transformation of the Global Financial Security System: a Theoretical and Social Concept. *Life on the cutting edge: Science. Libraries. Society* :

- Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2025. P. 344–364. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-535-8-19>
10. Alekseyenko L., Tulai O., Dmytryshyn M., Stetsko M., Kvasnytsia O., Vilchynskiy V. Information Assistance for Regulation of Financial Market Business Intelligence in the Context of Global Reset. *Achieving Sustainable Business Through AI, Technology Education and Computer Science. Studies in Big Data* / Allam Hamdan (eds). Vol 163. Cham: Springer, 2024. P. 679–691. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-73632-2_58
  11. Claudia Buch: Staying the course in troubled waters – safeguarding the stability of the global banking system. *BIS*. April 25, 2025. URL: <https://www.bis.org/review/r250429f.htm>
  12. Commission presents a financial support package for Ukraine for 2026–2027. *European Commission*. January 14, 2026. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_90
  13. Commission unveils two solutions to support Ukraine’s financing needs in 2026–2027. *reliefweb*. Dec. 3, 2025 URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/commission-unveils-two-solutions-support-ukraines-financing-needs-2026-2027>
  14. DIGITAL 2025–2027: An investment in Europe’s next digital leap. *DEDEP.eu*. URL: <https://dedep.eu/news/digital-2025-2027-investment-europes-next-digital-leap>
  15. Digital Europe Guide – Part 1: Introduction to the Digital Europe Programme 2025–2027. *EUcalls*. November 28, 2025. URL: <https://eucalls.net/blog/digital-europe-guide-part-1-introduction-to-the-digital-europe-programme-2025-2027>
  16. Dmytryshyn M., Ionin Y., Tulai O., Krupka I., Alekseyenko L., Stetsko M. Communication Support for the Management of Socio-Economic Processes in the Context of Global Security. *Sustainable Data Management. Studies in Big Data* / Reem Khamis Hamdan (eds). Vol 171. Cham: Springer, 2025. P. 131–144. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-83911-5_12
  17. European Commission has presented a proposal for a new financial instrument for Ukraine of up to €90 billion. *Ministry of Finance of Ukraine*. January 14, 2026. URL: https://mof.gov.ua/en/news/european_commission_has_presented_a_proposal_for_a_new_financial_instrument_for_ukraine_of_up_to_90_billion-5545
  18. Gourinchas P.-O. The Global Economy Enters a New Era. *IMF Blog*. April 22, 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/04/22/the-global-economy-enters-a-new-era>

19. (Grace) Qing Hao, Andi Li. Economic policy uncertainty and institutional portfolio investment. *Financial Management*. 2025. Vol. 54, Issue 2. P. 271–304. DOI: 10.1111/fima.12478
20. Investments for everyone. What the draft law on personal investment accounts offers. *National Securities and Stock Market Commission*. December 25, 2025. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/investytsii-dlia-kozhnoho-shcho-proponuie-zakonoproiekt-pro-osobovi-investytsiini-rakhunky/>
21. Neervoort S. Statement on Investor Concerns About Shareholder Rights and SEC Policy Before the SEC’s Investor Advisory Committee. *Harvard Law School Forum on Corporate Governance*. February 9, 2026. URL: <https://corpgov.law.harvard.edu/2026/02/09/statement-on-investor-concerns-about-shareholder-rights-and-sec-policy-before-the-secs-investor-advisory-committee/>
22. NSSMC and NBU agreed on steps to develop capital markets: results of a meeting. *National Securities and Stock Market Commission*. January 30, 2026. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/en/nktspr-ta-nbu-uzhodyly-kroky-shchodo-rozvytku-rynkyv-kapitalu-pidsumky-zustrichi/>
23. Olli Rehn: The European economy in the new landscape of power politics and trade protectionism. *BIS*. April 24, 2025. URL: <https://www.bis.org/review/r250429e.htm>
24. T2S and CBF Releases – Information on the production launch in June 2025. *clearstream*. June 16, 2025. URL: <https://www.clearstream.com/clearstream-en/securities-services/settlement/d24055-4233228>
25. TARGET2-Securities: Review of current model and future prospects. *AFME*. June 5, 2024. URL: <https://www.afme.eu/publications/reports/target2-securities-review-of-current-model-and-future-prospects/>
26. Tulai O., Alekseyenko L., Dmytryshyn M., Yatsukh R., Zapolskyi O., Bilan O. Adaptive Information of the Financial System to the Challenges of Global Uncertainty. *Tech Fusion in Business and Societ. Studies in Systems, Decision and Control / Reem Khamis Hamdan* (eds). Vol. 234. Cham: Springer, 2025. P. 165–178. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-84636-6_14
27. Ukraine Facility. Enlargement and Eastern Neighbourhood. *European Commission*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en
28. Ukraine’s case: Moving towards the EU’s single digital market. *e-Governance Academy*. December 3, 2025. URL: <https://ega.ee/ukraines-case-moving-towards-eus-single-digital-market/>

29. Yefremova B. Ukraine's Path to EU Accession. *Raiffeisen Bank International*. December 10, 2025. URL: <https://www.rbinternational.com/en/raiffeisen/blog/market-trends/ukraines-path-to-eu-accession.html>

3.2. Ринок гречки в Україні в умовах воєнної економіки

Беженар Інна Миколаївна

кандидат економічних наук, старший дослідник

старший науковий співробітник

ННЦ «Інститут аграрної економіки» (м. Київ)

Дослідження ринку гречки є складовою частиною аналізу глибинних трансформацій, що відбуваються в економіці України внаслідок повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації. Вивчення окремих сегментів агропродовольчого ринку в умовах збройного конфлікту дозволяє комплексно оцінити не лише господарські втрати, а й адаптивні механізми, що виникають у відповідь на виклики воєнного часу. Ринок гречки може бути унікальним мікрокосмом воєнної економіки, де відображаються її ключові риси: геодецентралізація виробництва через окупацію та бойові дії, енергетична криза, демографічні зсуви в структурі споживачів, психологічні фактори ажіотажного попиту, переорієнтація виробничих потужностей, трансформація ланцюгів постачання та цифровізація ринкових відносин¹.

Актуальність теми зумовлена тим, що гречка (*Fagopyrum esculentum*) – це не лише традиційна сільськогосподарська культура, а й стратегічний харчовий резерв, що набуває особливого значення в умовах дестабілізації продовольчих систем. Ажіотажний попит на гречку в перші місяці війни відображав не лише економічні очікування, а й колективну потребу у відчутті безпеки. Досвід країн, що пережили збройні конфлікти, свідчить: продовольча безпека є одним

---

¹ Див.: Сидякіна О. В., Іванів М. О. Виробництво гречки: стан, виклики та перспективи. *Аграрні інновації*. 2025. №29. С. 126–132. DOI: <https://doi.org/10.32848/agraf.innov.2025.29.21>

Наукове видання

Алексеснко Людмила Михайлівна,
Борейко Юрій Григорович,
Боляр Андрій Олексійович та ін.

ВІЙНА ЯК МОДУС СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Монографія

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 16.03.2026. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 19,6. Обл.-вид. арк. 16. Тираж 100 пр. Зам. № 613

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017